

NEUVOSTON SUOSITUS,

annettu 11 päivänä heinäkuuta 2017,

Romanian vuoden 2017 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Romanian vuoden 2017 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

(2017/C 261/22)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 ⁽¹⁾ ja erityisesti sen 9 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Komissio hyväksyi 16 päivänä marraskuuta 2016 vuotuisen kasvuselvityksen, mikä aloitti vuoden 2017 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson. Eurooppa-neuvosto vahvisti vuotuisen kasvuselvityksen ensisijaiset tavoitteet 9 ja 10 päivänä maaliskuuta 2017. Komissio hyväksyi 16 päivänä marraskuuta 2016 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011 ⁽²⁾ perusteella varoituskansallismekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Romania ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista laadittaisiin perusteellinen tarkastelu.
- (2) Romaniaa koskeva vuoden 2017 maaraportti julkaistiin 22 päivänä helmikuuta 2017. Siinä arvioitiin Romanian edistymistä neuvoston 12 päivänä heinäkuuta 2016 hyväksymien maakohtaisten suositusten noudattamisessa, aiempina vuosina annettujen maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja sen kansallisten Eurooppa 2020 -tavoitteiden saavuttamisessa.
- (3) Romania toimitti vuoden 2017 kansallisen uudistusohjelmansa ja vuoden 2017 lähentymisohjelmansa 5 päivänä toukokuuta 2017. Ohjelmat on arvioitu samaan aikaan, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon.
- (4) Kauden 2014–2020 Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI-rahastot) ohjelmasuunnittelussa on otettu huomioon asiaankuuluvat maakohtaiset suositukset. Kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013 ⁽³⁾ 23 artiklassa säädetään, komissio voi pyytää jäsenvaltiota tarkastelemaan uudelleen kumppanuussopimustaan ja asiaankuuluvia ohjelmiaan ja esittämään niihin muutoksia, kun tämä on tarpeen asiaankuuluvien neuvoston suositusten täytäntöönpanon tukemiseksi. Komissio on antanut tarkempaa tietoa kyseisen säännöksen hyödyntämisestä ohjeissa sellaisten toimenpiteiden soveltamiselle, joilla ERI-rahastojen vaikuttavuus kytketään talouden tehokkaaseen ohjaukseen ja hallintaan.

⁽¹⁾ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1176/2011, annettu 16 päivänä marraskuuta 2011, makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25).

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1303/2013, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 320).

- (5) Romaniaan sovellettiin vuosina 2009–2015 kolmea maksutasetukiohjelmaa, joita komissio ja Kansainvälinen valuuttarahasto hallinnoivat yhdessä ja jotka saivat tukea Maailmanpankilta. Maksuja suoritettiin ainoastaan ensimmäisessä ohjelmassa vuosina 2009–2011. Sen sijaan vuosien 2011–2013 ja 2013–2015 ohjelmat olivat ennalta varautuvia. Komissio aloitti lokakuussa 2015 ohjelman jälkeisen valvonnan, jolla seurataan Romanian kykyä maksaa ensimmäisessä ohjelmassa myönnettyt lainat. Valvonta jatkuu siihen asti kunnes vähintään 70 prosenttia lainoista on maksettu takaisin, minkä pitäisi tapahtua keväällä 2018.
- (6) Romaniaan sovelletaan vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää osiota. Hallitus suunnittelee vuoden 2017 lähentymisohjelmassaan, että julkisen talouden alijäämä on 2,9 prosenttia suhteessa BKT:hen sekä vuonna 2017 että vuonna 2018 ja supistuu tämän jälkeen asteittain siten, että se on 2,0 prosenttia vuonna 2020. Julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta, joka on 1 prosentin rakenteellinen alijäämä suhteessa BKT:hen, ei odoteta saavutettavan ohjelmakaudella eli viimeistään vuonna 2020. Uudelleenlasketun ⁽¹⁾ rakenteellisen rahoitusaseman odotetaan olevan - 2,6 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2020. Lähentymisohjelman mukaan julkisen talouden velan odotetaan kasvavan 37,6 prosentista suhteessa BKT:hen vuonna 2016 38,3 prosenttiin vuonna 2018 ja supistuvan sen jälkeen 37,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2020. Näiden julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on suotuista. Pääasiallinen makrotalouden näkymien heikkenemisen riski johtuu julkisen talouden toimenpiteiden ja rakenteellisten toimenpiteiden vähäisemmästä vaikutuksesta lyhyen ja keskipitkän aikavälin kasvunäkymiin. Samaan aikaan toimenpiteitä, joita tarvitaan tukemaan suunniteltujen alijäämätavoitteiden saavuttamista, ei ole riittävästi täsmennetty. Lisäksi palkkojen yhtenäistämistä koskevan lain luonnos aiheuttaa julkisen talouden ennusteeseen merkittävän heikkenemiskisän.
- (7) Neuvosto suositti 12 päivänä heinäkuuta 2016, että Romania rajoittaa poikkeamista julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteesta vuonna 2016 ja sopeuttaa julkista taloutta 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2017, mikäli keskipitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä vähäisemmillä sopeutustoimilla. Vuoden 2016 toteutumätietojen perusteella katsottiin, että Romania poikkeaa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteesta merkittävästi. Komissio antoi Romanian SEUT-sopimuksen 121 artiklan 4 kohdan ja asetuksen (EY) N:o 1466/97 10 artiklan 2 kohdan nojalla 22 päivänä toukokuuta 2017 varoituksen sillä perusteella, että maa on poikennut merkittävästi julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteestaan vuonna 2016. Neuvosto antoi 16 päivänä kesäkuuta 2017 suosituksen ⁽²⁾, jonka mukaan Romanian oli toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että nettomääräisten julkisten perusmenojen ⁽³⁾ nimelliskasvu on vuonna 2017 enintään 3,3 prosenttia, minkä perusteella vuotuinen rakenteellinen sopeutus on 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Komission kevään 2017 talousennusteen mukaan on vaarana, että tästä suositellusta sopeutuksesta poiketaan merkittävästi vuonna 2017.
- (8) Julkisen talouden tilanteen perusteella Romanian odotetaan vuonna 2018 jatkavan sopeutusta kohti julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitetta, joka on 1 prosentin rakenteellinen alijäämä suhteessa BKT:hen. Vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen yhteisesti sovitun matriisin perusteella sopeutus tarkoittaa vaatimusta, jonka mukaan nettomääräisten julkisten perusmenojen nimellinen kasvu on enintään 4,3 prosenttia. Tällöin rakenteellinen sopeutus olisi 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Jos politiikat säilyvät muuttumattomina, on vaarana, että tästä vaatimuksesta poiketaan merkittävästi vuonna 2018. Lisäksi komission kevään 2017 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämän suhteessa BKT:hen odotettiin olevan 3,5 prosenttia vuonna 2017 ja 3,7 prosenttia vuonna 2018. Tämä ylittää perussopimuksen mukaisen 3 prosentin viitearvon. Kaiken kaikkiaan neuvosto katsoo voimakkaasti heikkenevien julkisen talouden näkymien perusteella, että vuonna 2017 tarvitaan merkittäviä lisätoimia vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimusten noudattamiseksi Romanian 16 päivänä kesäkuuta 2017 osoitetun suosituksen mukaisesti, jotta voitaisiin korjata merkittävä poikkeaminen julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteeseen johtavalta sopeutusuralta.
- (9) Romanian julkisen talouden kehitys on vakaa, mutta sitä ei ole pantu täysimääräisesti täytäntöön. Vuoden 2016 talousarvio poikkesi merkittävästi julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteesta, joka on 1 prosentin rakenteellinen alijäämä suhteessa BKT:hen. Näin rikottiin kansallisen julkisen talouden kehityksen alijäämasääntöä. Vuoden 2017 talousarvio poikkesi kansallisista julkisen talouden säännöistä vielä enemmän. Romanian viranomaiset eivät lähettäneet vuonna 2016, kuten eivät aiempina vuosina, finanssipoliittisen strategian päivitystä parlamentille lakisäätöisen elokuun määräpäivään mennessä. Tämän vuoksi keskipitkän aikavälin finanssipoliittinen strategia ei ole ollut ohjaamassa vuotuista talousarviomenettelyä.

⁽¹⁾ Suhdannetasoitettu rahoitusasema ilman kertaluonteisia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä, komission yksiköiden uudelleen laskemana yhteisesti sovittuja menetelmiä käyttäen.

⁽²⁾ Neuvoston suositus, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2017, julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tähtäävältä sopeuttamisuralta havaitun merkittävän poikkeaman korjaamisesta Romaniassa (EUVL C 216 du 6.7.2017, s 1).

⁽³⁾ Nettomääräisillä julkisilla menoilla tarkoitetaan julkisia kokonaismenoja ilman korkomenoja, ilman unionin ohjelmista aiheutuvia menoja, jotka korvataan täysin unionin varoista saatavilla tuloilla, ja ilman ei-päätösperäisiä muutoksia työttömyysetuusmenoissa. Kansallisesti rahoitettu kiinteän pääoman bruttomuodostus jaetaan neljälle vuodelle. Päätösperäiset tulopuolen toimenpiteet ja lakisäätöiset tulojen lisäykset otetaan huomioon. Meno- ja tulopuolen kertaluonteiset toimenpiteet kuittaavat toisensa.

- (10) Pankkisektorin tervehtyminen jatkui vuonna 2016 luottamusta herättävien pääomapuskurien ja kannattavuuden paranemisen ansiosta. Romanian viranomaiset ovat sitoutuneet tekemään kattavan omaisuusserien laadun tarkastelun ja pankkisektorin stressitestin vuonna 2018. Velkavastuuta koskeva laki tuli voimaan toukokuussa 2016, mutta pankkisektoriin kohdistuvia riskejä on pitkälti vähentänyt perustuslakituomioistuimen tuomio, jonka mukaan tuomioistuinten on tarkasteltava, täyttävätkö lainanottajat taloudellisia vaikeuksia koskevat säännökset. Sveitsin frangeissa määriteltyjen lainojen muuntamista koskeva laki, jonka parlamentti hyväksyi lokakuussa 2016, katsottiin hiljattain perustuslain vastaiseksi. Lainsäädännön ennustettavuutta haittaavat kuitenkin edelleen toistuvat lainsäädäntöaloitteet, ja tällä saattaa olla kielteisiä vaikutuksia sijoittajien suhtautumiseen.
- (11) Veronkierto on ollut Romaniassa yleistä. Se vähentää verotuloja ja verotuksen oikeudenmukaisuutta sekä vääristää taloutta. Romania on edistynyt vain vähän verosäännösten noudattamisen ja veronkannon vahvistamista koskevan maakohtaisen suosituksen toteuttamisessa. Arvonlisävelvolliseksi hakeutumista ja arvonlisäveron palautuksia koskevia menettelyjä muutettiin vuonna 2016, ja veroviranomaisen järjestelmiin liitettyjen sähkökäyttöisten kassakoneiden maanlaajuinen käyttöönotto on meneillään. Esimerkiksi hotelli- ja ravitsemusalaan ja vastaaviin toimialoihin sovelletaan vuodesta 2017 erityisjärjestelyä, jossa vero asetetaan tuloluokasta riippumatta. Lisäksi on otettu käyttöön itsenäiseen ammatinharjoittamiseen ja perheyrittäjiin sovellettavia rajoituksia verojen välttelyn estämiseksi. Veroilmoituksia ja veronmaksua koskevia velvoitteita noudatettiin vuonna 2016 aiempaa paremmin, mutta yhteisten vero- ja työsuojelutarkastusten suhteen tulokset eivät parantuneet. Lisäksi mikroyritysten verotukseen sovellettavaa liikevaihdon raja-arvoa korotettiin merkittävästi ja samalla verokantaa alennettiin, minkä vuoksi verosäännösten noudattaminen parani budjettitulojen kustannuksella. Yritysverotuksen sektori- ja luokkakohtaisten lähestymistapojen riskinä on, että sekä yrityksille että valvontaviranomaisille aiheutuu hallinnollinen rasite, eikä veronkanto parane.
- (12) Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen jakautuminen (kotitalouksien koko huomioon ottaen) on Romaniassa erityisen epätasaista, mikä vähentää mahdollisuuksia edistää kestävää ja osallistavaa kasvua. Varakkaimman 20 prosentin tulot ovat kahdeksankertaiset köyhimmän 20 prosentin tuloihin verrattuna. Tämä suhde on merkittävästi unionin keskiarvoa suurempi. Erot johtuvat pitkälti eriarvoisesta pääsystä terveydenhuollon, koulutuksen ja palvelujen piiriin sekä työmarkkinoille. Lisäksi tuloerojen välinen erotus ennen veroja ja sosiaalisia tulonsiirtoja ja niiden jälkeen on yksi unionin pienimpiä. Tärkeimpien sosiaalietuuksien perustana olevaa viiteindeksiä ei ole päivitetty sen käyttöönoton eli vuoden 2008 jälkeen. Pimeä työ ja epävirallinen palkanmaksu on edelleen yleistä ja vaikuttaa verotuloihin, vääristää taloutta ja heikentää vero- ja etuusjärjestelmän oikeudenmukaisuutta ja tehoa. Vero- ja työsuojeluviranomaiset toteuttivat pilottihankkeena yhteisiä valtakunnallisia tarkastuksia, mutta niillä ei ole tähän mennessä ollut vaikutusta järjestelmään. Resursseja ei keskitetä sektoreille, joilla veronkierron riski on suurinta, epävirallisiin palkkoihin kiinnitetään vain vähän huomiota ja rangaistustoimet ovat ennaltaehkäiseviä toimia yleisempiä.
- (13) Työmarkkinatulokset paranivat vuonna 2016, kun työttömyysaste saavutti saman tason kuin ennen kriisiä alimmillaan. Työvoima supistuu edelleen väestön ikääntymisen ja mittavana jatkuvan maastamuuton takia. Alhaisen työttömyysasteen lisäksi työmarkkinoiden ulkopuolella olevien osuus on Romaniassa unionin suurimpia. Erityisesti nuorten, naisten, matalan osaamistason työntekijöiden, vammaisten ja romanien työllisyysaste ja työvoimaosuus on selvästi alle unionin keskitason. Työelämän tai koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä on edelleen hyvin suuri.
- (14) Köyhyys- tai syrjäytymisvaara vähenee, mutta on edelleen hyvin suuri erityisesti lapsiperheiden, vammaisten, romanien ja maaseutuväestön keskuudessa. Vuonna 2016 hyväksyttiin kattava köyhydentorjuntapaketti ja politiikan painopistettä siirrettiin tietyille väestöosille kohdennettujen palvelujen lisäämiseen. Tarkoituksena on toteuttaa pilottihanke, jossa tarjotaan integroituja palveluja syrjäytyneille yhteisöille. Jos se toteutetaan koko maan kattavana, nykyinen heikko integroitujen palvelujen tarjonta paranee merkittävästi. Vähimmäistoimeentulotukea koskeva laki on hyväksytty vastauksena toistuvasti annettuihin maakohtaisiin suosituksiin. Se tulee voimaan vuonna 2018 ja parantaa sosiaaliavun riittävyyttä ja kattavuutta. Siinä yhdistyvät passiivinen tuki ja pakolliset aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteet ja tarkastukset. Vähimmäistoimeentulotuen aktivointipotentiaali on kuitenkin vaatimaton, sillä tavoitteena on saada sen piiriin 25 prosenttia aktiivisten työvoimapolitiikan toimenpiteiden edunsaajista viimeistään vuonna 2021.
- (15) Aktivointitoimia on lisätty kansallisen työvoimaviraston uudistamisen yhteydessä. Uudistuksiin sisältyy aiempaa räätälöidymppää tukea ja integroituja palveluja työnhakijoille ja työnantajille. Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella oleviin nuoriin kohdennettua etsivää kanttäytötä ja heille tarjottavia palveluja ollaan parantamassa. Työmarkkinoilla vaikeimmin työllistyvillä henkilöillä tarjottavia aktivointitoimia on kuitenkin edelleen vain vähän, ja hiljattain

ehdotetut aktivointitoimenpiteet eivät enää keskity näihin erityisryhmiin. Toimenpiteiden laajuus ja yhteys sosiaalipalveluihin ei ole riittävä parantamaan näiden ryhmien työvoimaosuutta merkittävästi.

- (16) Eläkkeiden riittävyys ja vanhuusiän köyhyyteen liittyy merkittävä sukupuoliluottuvuus, sillä vaikka muut eläkeperusteet ovat samoja, naisten alhaisempi eläkeikä johtaa alhaisempiin eläkeoikeuksiin. Romania kuuluu niihin harvoihin jäsenvaltioihin, joissa naisten ja miesten eläkeikä ei ole laissa sama. Miesten ja naisten eläkeiän yhtenäistämistä koskeva laki annettiin parlamentin käsittelyyn vuonna 2013. Toistaiseksi vasta senaatti on hyväksynyt sen.
- (17) Kun otetaan huomioon tuottavuuden kehittyminen, tulotasojen lähentyminen ja maan kilpailukykyasema, julkisen ja yksityisen sektorin palkkojen nousuun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Julkisen sektorin palkkojen nousu saattaa heijastua yksityiselle sektorille, mikä vaikuttaa Romanian kilpailukykyyn. Romanian vähimmäispalkkataso on noussut huomattavasti viime vuosina, mutta se on edelleen unionin alhaisimpia. Satunnaiset vähimmäispalkkojen korotukset ovat lisänneet merkittävästi vähimmäispalkkaa saavien työntekijöiden osuutta. Tämä on viime aikoina johtanut palkkojen voimakkaaseen keskittymiseen palkkahaitarin alapäähän. Vuoden 2016 alussa perustettiin maakohtaisen suosituksen johdosta kolmikantatyöryhmä luomaan mekanismi vähimmäispalkan määrittämiseksi puolueettomien taloudellisten, työmarkkinoihin perustuvien ja sosiaalisten kriteerien perusteella, mutta sen työssä on ollut merkittäviä viiveitä, jotka on kirittävä riittävissä määrin kiinni. Työmarkkinavuoropuhelulle on edelleen tyypillistä, että alakohtainen sopiminen on vähäistä ja institutionaaliset heikkoudet rajoittavat uudistusten tehoa.
- (18) Kansalaisten on keskeistä saada riittävät perustaidot, jotta he voivat löytää hyvän vakituisen työpaikan sekä osallistua täysipainoisesti talous- ja yhteiskuntaelämään. Kansainvälisten tutkimusten mukaan romanialaisten teini-ikäisten perustaidoissa on vakavia puutteita. Korkea koulunkäynnin keskeyttämisaste, korkeakoulutuksen suorittavien vähäinen osuus ja maastamuuton yleisyys johtavat ammattitaitoisen työvoiman tarjonnan riittämättömyyteen. Pääsy laadukkaaseen yleisopetuksen piiriin on rajallista maaseudulla ja erityisesti romanilasten keskuudessa. Romanilasten koulutustaso on muita alhaisempi, koska hyviä opettajia on vaikea saada maaseudulle ja kouluihin, joissa on pääasiassa romanioppilaita. Tilannetta vaikeuttaa väestöryhmien erottelu ja usein syrjivät asenteet. Romania on hyväksynyt toistuvasti annettujen maakohtaisten suosituksen johdosta strategian koulunkäynnin keskeyttämisen torjumiseksi ja alkanut toteuttaa sitä. Viimeaikaisia toimenpiteitä ovat yhdenmetyt toimet, pilottihanke lämpimän kouluruuan tarjoamiseksi, matkakustannusten korvaamisen parantaminen ja sosiaaliset etusetelit, joilla kannustetaan köyhiä lapsia esiopetukseen. Syksyllä 2017 on tarkoitus toteuttaa unionin osarahoittamiin hankkeisiin perustuvia toimenpiteitä opetuksen laadun parantamiseksi muita heikommassa asemassa olevissa kouluissa. Myös opetus-suunnitelmien nykyaikaistaminen on käynnissä, vaikkakin vajaamittaisena. Erottelun vastaista lainsäädäntöä on parannettu, mikä koskee myös koulutarkastajien roolin vahvistamista asiassa. Valvontamenetelmää ei kuitenkaan ole vielä saatu aikaan. Lisätoimia tarvitaan, jotta kehitys koulutuksen sosioekonomisen epätasa-arvon torjumiseksi voi jatkua. Nuorisotakuulla on tähän mennessä tavoitettu koulunsa keskeyttäneet vain osittain, eikä uutta mahdollisuutta tarjoavia ohjelmia ole helposti saatavilla. Ammattikoulutusjärjestelmä ei vastaa riittävän hyvin työmarkkinoiden tarpeita, ja aikuiskoulutukseen osallistutaan hyvin vähän.
- (19) Romanian väestön terveystulokset ovat heikkoja. Laadukkaan terveydenhuollon saatavuutta haittaa terveydenhuoltoalan ammattilaisten puute, sairaaloiden liian vähäinen rahoitus ja toisaalta alan liian suuri riippuvuus niistä sekä korruptio. Tämä vaikuttaa erityisesti vähätuloiisiin ja maaseudulla asuviin. Lääketieteen ammattilaisille maksettavien epävirallisten maksujen lisäksi korruptiota esiintyy sairaaloiden hankinnoissa sekä vakuutuspetosten ja etuuksiin oikeuttavien todistusten saamiseksi tapahtuvan lahjonnan muodossa. Romania on reagoinut maakohtaiseen suositukseen ja täyttänyt vuosien 2014–2020 rahoituskauden ennakkoehdot toteuttamalla politiikkatoimia painopisteen siirtämiseksi vuodeosastohoidosta avohoittoon. Infrastruktuuri- ja palvelutarpeiden kartoittamiseksi on laadittu alueellisia terveydenhuoltosuunnitelmia, ja kansallisen terveydenhuoltostrategian toteuttamista valvotaan. Epävirallisia maksuja koskevan palautejärjestelmän uudistamiseksi on annettu uutta lainsäädäntöä vuosien 2016–2020 korruptiontorjuntastrategian mukaisesti, ja terveydenhuoltoalan ammattilaisten palkkausta on parannettu. Korruptiontorjuntastrategiaan kuuluu kattavia terveydenhuoltoon kohdistuvia toimenpiteitä, joilla esimerkiksi edistetään vastuuvuorollisuutta ja sairaaloiden johtajien läpinäkyvää rekrytointia. Yhteisöllisen hoidon, avohoidon ja lähtejärjestelmien vahvistaminen on vasta alkuvaiheessaan, epäviralliset maksut yleisiä ja sairaaloiden hallinnon läpinäkyvyys puutteellista. Myös kansallinen terveydenhuoltoalan työntekijöitä koskeva strategia on hyväksymättä.

- (20) Romanian hallinto- ja päätöksentekovalmiudet ovat kärsineet prosessien ja päätöksenteon läpinäkyvyyden puutteesta, työläistä hallintomenettelyistä, laadukkaan näytön vähäisestä käytöstä, alakohtaisten politiikkojen välisestä heikosta koordinoinnista ja laajalle levinneestä korruptiosta. Edistyminen julkishallinnon uudistamisessa on ollut vähäistä. Organisatoriset rakenteet ovat edelleen epävakaita, mikä vaikuttaa julkishallinnon riippumattomuuteen ja tehokkuuteen. Vuonna 2016 otettiin käyttöön virkamiesstrategiat, mutta joitain niiden päätavoitteita ei ole vielä huomioitu lainsäädäntökehyksessä. Näitä ovat erityisesti henkilöstön palkkaamisen, arvioinnin ja tulospalkkioiden puolueettomat perusteet. Palkkatasoa on ehdotettu yhdenmukaistettavaksi jonkin verran, mutta suoriutumisen ja palkan välillä ei keskus- ja paikallistasoilla ole selkeää yhteyttä. Romanian julkishallintoviraston valmiuksia ja toimivaltuuksia on edelleen vahvistettava. Joitakin vuonna 2016 käyttöön otetuista päätöksenteon läpinäkyvyyden parantamiseen tähtäävistä toiminnoista on tarkoitus kumota. Strateginen suunnittelu ja sääntelyn vaikutusten arviointi eivät ole vakiintuneet hallintokäytäntöön.
- (21) Liikenneinfrastruktuuri on niin laadultaan kuin määrältäänkin Romanian taloudellisen kehittymisen suurimpia pullonkauloja. Romania hyväksyi syksyllä 2016 maakohtaisen suosituksen pohjalta liikenteen toimenpideohjelman havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Jotta investoinnit tieinfrastruktuuriin nopeutuisivat, vastuu infrastruktuuri-investointien toteuttamisesta otettiin pois infrastruktuurien hallinnoinnista vastaavalta viranomaiselta. Rautatiejärjestelmän uudistamiseksi perustettiin vuonna 2016 elin, jonka on tarkoitus olla toiminnassa vuoden 2017 puolivälissä.
- (22) Romanian investointisuhde on viime aikoina ollut unionin suurimpia. Vuonna 2016 julkiset investoinnit vähenivät osittain myös unionin varojen vähäisen käytön vuoksi. Unionin varojen korkea hyödyntämisaste ja tehokas käyttö ovat Romanian keskeisiä, jotta se pystyy ottamaan kehittämispotentiaalin käyttöön tärkeimmillä sektoreilla, erityisesti liikenteen ja jätehuollon aloilla. Julkisten investointien laatua ovat haitanneet muun muassa puutteet johtamisessa ja jatkuvasti muuttuvat painopisteet. Maakohtaisesta suosituksesta huolimatta julkisten investointihankkeiden priorisoinnin ja valmistelun parantamisessa saatiin aikaan vain vähän edistystä. Ministeriöitä on vaadittu elokuusta 2016 alkaen ilmoittamaan investointiprioriteetit menosuunnitelmissaan, mutta muita toimia ei ole toteutettu valtiovarainministeriön roolin lisäämiseksi investointien priorisoinnissa ja julkisten investointihankkeiden valmistelun koordinoinnin parantamiseksi ministeriöiden kesken. Kansallista jätehuoltosuunnitelmaa ei ole edelleenkaan hyväksytty, kuten ei myöskään jätteen syntymisen ehkäisemistä koskevaa suunnitelmaa, jonka piti valmistua ennen vuoden 2016 loppua. Näitä suunnitelmia tarvitaan myös, jotta voidaan parantaa hallintotapaa ja sääntelyn noudattamisen valvontaa kansallisten ja unionin varojen kanavoimiseksi sekä saavuttaa unionin tason ympäristönormit.
- (23) Julkisten hankintojen tehokkuus on tärkeää, jos Romania haluaa saavuttaa strategiset tavoitteet ja puuttua keskeisiin politiikkahaasteisiin, joita ovat julkisten varojen käytön tehostaminen, julkishallinnon nykyaikaistaminen, korruption torjunta sekä innovoinnin ja kestävän ja osallistavan kasvun edistäminen. Se on myös keskeistä, jotta kansalaiset voivat luottaa viranomaisiin ja demokratiaan. Romania on viime aikoina toteuttanut toimia julkisia hankintoja koskevan strategian ja toimintasuunnitelman toteuttamiseksi. Julkisia hankintoja koskeva laki on ollut voimassa toukokuusta 2016, ja julkisia hankintoja ja yleishyödyllisten palvelujen alojen hankintoja koskevaa täytäntöönpanolainsäädäntöä annettiin kesäkuussa 2016 ja käyttöoikeussopimuksia koskevaa sekundaarilainsäädäntöä vuoden 2016 lopussa. Lisäksi julkisia hankintoja koskevalla kansallisella toimintaohjelmalla estetään ja valvotaan korruptiota. Monet strategian tärkeimmistä toimenpiteistä ovat kuitenkin edelleen toteuttamatta. Näitä ovat esimerkiksi valvonnan vahvistaminen ja muut korruptiontorjuntatoimenpiteet, sähköisen hankintajärjestelmän toteuttaminen kokonaisuudessaan ja julkisista hankinnoista vastaavien virkamiesten kouluttaminen.
- (24) Romanian väestöstä yli 45 prosenttia asuu maaseudulla, joka on selvästi jäljessä kaupunkialueista työllisyys- ja koulutuskysymyksissä, palvelujen ja infrastruktuurin piiriin pääsyssä sekä aineellisessa hyvinvoinnissa. Maakohtaisissa suosituksissa on kehoitettu parantamaan pääsyä yhdenmukaisesti julkisten palvelujen piiriin, laajentamaan perusinfrastruktuuria ja edistämään talouden monipuolistamista erityisesti maaseudulla. Romania vastasi suosituksiin vuonna 2016 hyväksymällä kattavan toimenpidekokonaisuuden, johon sisältyy toimia maaseudun kehittämiseksi, pienten maatilojen nykyaikaistamiseksi, muiden kuin maataloudessa toimivien pk-yritysten tukemiseksi, infrastruktuuriin (myös sosiaalipalveluihin ja koulutukseen) investoimiseksi ja työpaikkojen virallistamiseksi. Näiden toimien pitkän aikavälin onnistuminen riippuu siitä, miten pilotihankkeet pystytään siirtämään suurempaan mittakaavaan ja miten käytettävissä olevia unionin varoja voidaan kohdistaa ja käyttää tuloksellisesti.
- (25) Valtionyhtiöillä on tärkeä rooli taloudessa, erityisesti keskeisten infrastruktuurien sektoreilla. Heikkoudet valtionyhtiöiden hallintotavassa heikentävät niiden tuottavuutta yksityisiin kilpailijoihin verrattuna. Tämä vaikuttaa kielteisesti julkiseen talouteen. Romania edistyi merkittävästi valtionyhtiöiden hallinto- ja ohjausjärjestelmän parantamisessa maakohtaisen suosituksen mukaisesti. Säännöt valtionyhtiöiden hallinto- ja ohjausjärjestelmää

koskevan varsinaisen lainsäädännön tueksi annettiin nopeasti syksyllä 2016. Lainsäädäntökehys noudattaa hyviä kansainvälisiä käytänteitä valtionyhtiöiden hallitusten jäsenten nimitysten ja hallinnon läpinäkyvyyden suhteen, ja siinä annetaan valtiovarainministeriölle erityisiä seurantaan ja täytäntöönpanoon liittyviä toimivaltuuksia. Lisäksi toteutettiin toimenpiteitä, joilla uusista säännöistä tiedotetaan paikallisviranomaisille. Valtionyhtiöiden talousarviotiedot julkistettiin. Viiveet ammattijohtajien nimittämisessä herättävät kuitenkin kysymyksiä lainsäädännön täytäntöönpanon etenemisestä.

- (26) Romanian kilpailukyky on kärsinyt reaalisen kilpailukyvyn heikkouksista ja rakenteellisista esteistä, esimerkiksi monimutkaisista hallintomenettelyistä, siirryttäessä korkeamman lisäarvon talouteen. Romania vastasi vuonna 2016 maakohtaiseen suositukseen hyväksymällä useita säädöksiä yksinkertaistaakseen hallinnollisia menettelyjä sekä parantaakseen kansalaisten ja julkishallinnon suhdetta, joskin tämä koski vain pientä osuutta menettelyistä.
- (27) Korruptiota esiintyy edelleen kaikilla tasolla, ja se on edelleen liiketoiminnan este. Romania on edistynyt merkittävästi monissa oikeusjärjestelmän uudistuksissa ja korkean tason korruption kitkemisessä. Vielä on kuitenkin toteutettava tärkeitä toimia näihin liittyvissä kysymyksissä, jotta uudistuksista tulee kestäviä ja peruuttamattomia. Erityisesti paikallishallinnossa esiintyvän korruption ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvien lisätoimien kehittämisessä on edistytty jonkin verran, mutta vuonna 2016 hyväksytyn kansallisen korruptiontorjuntastrategian tuloksellisessa täytäntöönpanossa on edelleen merkittäviä haasteita. Tarvitaan toimia, jotta voidaan taata oikeuslaitoksen riippumattomuuden kunnioitus Romanian julkisessa elämässä, saada valmiiksi rikos- ja siviililakien uudistukset ja varmistaa tuomioistuinten päätösten täytäntöönpanon tehokkuus. Romanianlle osoitetaan yhteistyö- ja seurantamekanismin puitteissa suosituksia, jotka koskevat oikeuslaitoksen uudistamista ja korruption torjuntaa. Sen vuoksi kyseisiä aloja ei ole otettu huomioon Romanianlle osoitetuissa maakohtaisissa suosituksissa.
- (28) Komissio on vuoden 2017 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson osana tehnyt kattavan analyysin Romanian talouspolitiikasta ja julkaissut sen vuoden 2017 maaraportissa. Se on arvioinut myös vuoden 2017 lähentymisohjelman ja vuoden 2017 kansallisen uudistusohjelman sekä jatkotoimenpiteet, joita on toteutettu Romanianlle viime vuosina annettujen suositusten noudattamiseksi. Se on ottanut huomioon ohjelmien ja jatkotoimenpiteiden merkityksen Romanian finanssipolitiikan sekä sosiaali- ja talouspolitiikan kestävyyskannalta mutta myös sen, ovatko ne unionin sääntöjen ja ohjeiden mukaisia, koska unionin yleistä talouden ohjausta on tarpeen vahvistaa antamalla unionin tason panos tuleviin kansallisiin päätöksiin.
- (29) Neuvosto on tutkinut vuoden 2017 lähentymisohjelman tämän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto⁽¹⁾ ilmenee erityisesti jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1,

SUOSITTAA, että Romania toteuttaa vuosina 2017 ja 2018 toimia, joilla se

1. varmistaa vuonna 2017, että neuvoston 16 päivänä kesäkuuta 2017 antamaa suositusta noudatetaan, jotta voitaisiin korjata merkittävä poikkeaminen julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteeseen johtavalta sopeutusuralta; pyrkii vuonna 2018 toteuttamaan merkittäviä julkisen talouden sopeutustoimia vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osion vaatimusten mukaisesti; varmistaa, että julkisen talouden kehystä sovelletaan kaikilta osin; vahvistaa verosäännösten noudattamista ja veronkantoa; torjuu pimeää työtä esimerkiksi toteuttamalla integroituja tarkastuksia järjestelmällisesti;
2. vahvistaa kohdennettuja aktivointitoimia ja integroituja julkisia palveluja ja keskittyy tässä erityisesti työmarkkinoilla vaikeimmin työllistyyviin henkilöihin; hyväksyy lainsäädäntöä naisten ja miesten eläkeiän yhdenmukaistamiseksi; laatii työmarkkinaosapuolia kuultuaan läpinäkyvän mekanismin vähimmäispalkan määrittämiseksi; parantaa erityisesti romanien ja maaseudulla asuvien lasten pääsyä laadukkaaseen yleisopetuksen piiriin; siirtyy terveydenhuollossa enemmän avohoitoon ja kitkee epäviralliset maksut;

⁽¹⁾ Asetuksen (EY) N:o 1466/97 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

3. antaa lainsäädäntöä, jolla varmistetaan virkamieskunnan ammattitaito ja riippumattomuus objektiivisia kriteerejä soveltaen; parantaa julkisten investointihankkeiden priorisointia ja valmistelua; huolehtii julkisia hankintoja koskevan kansallisen strategian oikea-aikaisesta, täysimittaisesta ja kestävästä täytäntöönpanosta.

Tehty Brysselissä 11 päivänä heinäkuuta 2017.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

T. TÖNISTE
